

1 Μαρτίου 2017

Το χιούμορ, η σκωπτική διάθεση των Κοκκινοπλιτών και τα αμπέλια

Πολιτισμός / Λαογραφία-Παράδοση

Βασίλειος Καϊμακάμης, Αναπλ. καθηγητής ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://vimeo.com/139937743>]

Τα αμπέλια του Κοκκινοπλού συνδέονται και με μια ιστορία, την οποία η φαντασία των φιλοπαιγμώνων Κοκκινοπλιτών, αλλά και των γειτόνων τους των Λιβαδιωτών έχει περιπλέξει με αριστοφανικό χιούμορ και αυτοσαρκασμό.

Λέγεται λοιπόν, ότι τα πολύ παλιά χρόνια, όταν οι Κοκκινοπλίτες δεν είχαν αμπέλια, αλλά ούτε γνώριζαν το ευλογημένο αυτό φυτό, επισκέφθηκαν το Λιβάδι, το άλλο βλαχοχώρι του Ολύμπου, για να τιμήσουν το «συμπεθεριό» και τη φίλια που τους συνέδεε με τους κατοίκους[16].

Εκεί οι επισκέπτες αντίκρισαν για πρώτη φορά ένα «παράξενο» και άγνωστο για αυτούς φυτό. Όπως ήταν φυσικό ρώτησαν τους φίλους με θαυμασμό και περιέργεια: «Μωρέ, τι είναι τούτο το φυτό και τι μπιρμπιλια είναι αυτά που κρέμουνται;»

Οι Λιβαδιώτες, που καιροφυλακτούσαν να αδράξουν μια οποιαδήποτε ευκαιρία για να «ανταποδώσουν» στους Κοκκινοπλίτες την παλιότερη φάρσα για την οποία «φυσούσαν και δεν κρύωνε», εκμεταλλεύτηκαν την περίσταση αμέσως. «Είναι το αμπέλι, το φυτό θαύμα, που το βράδυ το φυτεύεις και το πρωί καρποφορεί», απάντησαν με σοβαρότητα και πειστικότητα.

Χωρίς να χάσουν καιρό οι Κοκκινοπλίτες ζήτησαν αμέσως να πάρουν εκατοντάδες κλαδιά για να τα φυτέψουν στα χωράφια τους, ώστε την άλλη μέρα να φάνε τους νόστιμους αυτούς καρπούς. Με μεγάλη προθυμία οι Λιβαδιώτες έκοψαν πολλά κλαδιά και αφού τα φόρτωσαν στα κοκκινολίτικα ζώα, αποχαιρέτισαν τους ανυποψίαστους φιλοξενούμενους φωνάζοντας δυνατά και βέβαια σαρκαστικά «καλή όρεξη και καλά κρασιά...».

Κατενθουσιασμένοι οι Κοκκινοπλίτες επέστρεψαν βιαστικά στο χωριό τους και αφού κάλεσαν με κωδωνοκρουσίες τους συχωριανούς, τους ανήγγειλαν το ευχάριστο νέο. Χωρίς καθυστέρηση, σύσσωμοι οι κάτοικοι κατευθύνθηκαν προς τα χωράφια του κάμπου για να φυτέψουν όσο το δυνατόν νωρίτερα τα ευλογημένα φυτά.

Εκεί, αφού είπαν τις καθιερωμένες ευχές για εφορία και καρποφορία και αφού ο ιερέας διάβασε με κατάνυξη τις ειδικές ευχές, φύτεψαν όλα τα κλαδιά. Παράλληλα ήπιαν ή έχυσαν στα αμπέλια «για την ψυχή των νεκρών και την καλοτυχία των ζωντανών», όλο το παλιό κρασί, αφού ήταν βέβαιοι ότι την επόμενη μέρα θα είχαν άφθονα σταφύλια, από τα οποία θα έκαναν όσο κρασί ήθελε η ψυχούλα τους.

Στο τέλος έλαβαν χώρα πάλι οι καθιερωμένες ευχές και οι ευχαριστίες προς το Θεό και τους ευεργέτες Λιβαδιώτες. Έτσι επέστρεψαν κατευχαριστημένοι στο χωριό για να κοιμηθούν και να ξεκουραστούν, διότι την άλλη μέρα τους περίμενε ο τρύγος των άφθονων σταφυλιών.

Τη νύχτα οι Λιβαδιώτες πήγαν κρυφά στα κοκκινοπλίτικα νεόφυτα αμπέλια και αφού κρέμασαν στις πρώτες σειρές των κλαδιών μεγάλα τσαμπιά, έφυγαν χωρίς να αφήσουν ίχνη.

Το πρωί, όταν οι Κοκκινολίτες έφθασαν στα αμπέλια διαπίστωσαν με έκπληξη και θαυμασμό, ότι όλα έγιναν, όπως τους το είχαν διαβεβαιώσει οι καλοί τους φίλοι οι Λιβαδιώτες, γι' αυτό άρχισαν και πάλι να απευθύνουν ευχαριστίες στο Θεό, αλλά και ευγνωμοσύνη σ' αυτούς.

Δεν άργησαν όμως να καταλάβουν την αλήθεια και βέβαια τη μεγάλη «φάρσα», που τους είχαν σκαρώσει οι «φίλοι» τους. Για λίγο οι απογοητευμένοι Κοκκινοπλίτες, που κρατούσαν τα μεγάλα κοφίνια για τα ανύπαρκτα σταφύλια, κοιτούσαν ο ένας τον άλλο και μονολογούσαν λέγοντας: «μία σου και μία μου συμπέθερε, αλλά τώρα η σειρά μου».

Παίρνοντας οι Κοκκινοπλίτες τον ανηφορικό δρόμο για την επιστροφή στο χωριό, ως γνήσια τέκνα του Αριστοφάνη, και ως λαός με πολύ χιούμορ και σκωπτική διάθεση, μόνο γελούσαν με το πάθημά τους. Μάλιστα λέγεται ότι για να διασκεδάσουν το «χουνέρι» τους (πάθημα) αυτό τραγουδούσαν σε «παράφραση και τροποποίηση της στιγμής» το γνωστό τραγούδι του Κουμπάρου-Νουνού:

*«Το πίνει ο Βλάχος το κρασί το πίνει δεν τ' αφήνει,
το πίνει στην υγεία του να ζήσ' η συμπεθεριά του.»*

*Πιες το Βλάχεμ' πιες το και πάλι γέμισέ το,
δος του μια να γίνει μέλι, να ξεχάσεις το χουνέρι».*

Βέβαια οι Κοκκινοπλίτες «έστυβαν» συγχρόνως τα μυαλά τους για να βρουν και να ανταποδώσουν ό,τι το «καλύτερο» στα συμπεθεριά, κάτι βέβαια που δεν άργησε να έρθει, αλλά αυτή η φάρσα δεν είναι επί του παρόντος[17].

Όπως και να έχουν τα πράγματα γεγονός είναι ότι οι ιστορίες αυτές δεν είναι μόνο χαριτωμένες και διδακτικές, αλλά δείχνουν και τη συνέχεια και διαχρονικότητα του Ελληνισμού.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά θα μπορούσε κανείς να σημειώσει ότι, στον Κοκκινοπλό, ένα ιστορικό και απομονωμένο κεφαλοχώρι του Ολύμπου, προπολεμικά λάμβαναν χώρα σε όλο τον κύκλο του χρόνου πολλά θρησκευτικά και λαογραφικά δρώμενα, που είχαν σχέση με την εφορία της γης, την καρποφορία και την παραγωγή. Κυρίαρχη θέση στα δρώμενα αυτά κατείχε η γιορτή της αμπέλου και του σταφυλιού στο εξωκλήσι της Μεταμόρφωσης, που ήταν κτισμένο σε λοφίσκο στη μέση του αμπελώνα. Παρά το γεγονός ότι οι Κοκκινοπλίτες ήταν κατεξοχήν κτηνοτροφικός λαός, έδειχναν ιδιαίτερη αγάπη στο αμπέλι, στον Άγιο των αμπελιών και στα λαογραφικά και θρησκευτικά δρώμενα, που είχαν σχέση με αυτά. Φαίνεται ότι η αγάπη αυτή, η σκωπτική διάθεση, αλλά και το πηγαίο χιούμορ, από το οποίο διακρίνονταν οι ορεσίβιοι Κοκκινοπλίτες, ήταν χαρακτηριστικά που είχαν τις ρίζες τους στους αρχαίους προπάτορές τους.

Πέρα από όλα αυτά, τα παραπάνω δρώμενα επιτελούσαν συγχρόνως και έναν κοινωνικό-επικοινωνιακό και ανθρωπιστικό σκοπό, αφού δινόταν η ευκαιρία στους ανθρώπους να συναντηθούν, να επικοινωνήσουν, να συνεργαστούν, να διασκεδάσουν και να εκφράσουν τις χαρές, τις λύπες και τους προβληματισμούς τους.

[16] Β. ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ, «Το χιούμορ και η σάτιρα είναι μέσα στον τρόπο ζωής των Κοκκινοπλιτών», Ολύμπιο Φως, 1(1986)12-14./ Β. ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ, «Κοκκινοπλίτικα χωρατά και ανέκδοτα» Ολύμπιο Φως, 2(1986)6,12-14.

[17] ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ, «Ολύμπιο Φως», ο.π.

Βιβλιογραφία

-ΑΔΑΜΟΥ Ι., Κοκκινοπλός 1992.

-ΒΟΛΑΝΑΚΗΣ Ι., «Η Άμπελος στα χριστιανικά μνημεία της Κρήτης».
(<http://www.kairatos.com.gr/afieromata/ampelos.htm>).

- ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ Β., Απαγωγή και ομηρία στον Όλυμπο, Θεσσαλονίκη 2007.**
- ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ Β., «Το χιούρ και η σάτιρα είναι μέσα στον τρόπο ζωής των Κοκκινοπλιτών», Ολύμπιο Φως, 1(1986)12-14.**
- ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ Β., «Κοκκινοπλίτικα χωρατά και ανέκδοτα» Ολύμπιο Φως, 2(1986)6,12-14.**
- ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ Β., Οι Ελληνόβλαχοι. Κοκκινοπλός το βλαχοχώρι του Ολύμπου, Θεσσαλονίκη 1984.**
- ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Β., Η ιστορία του Κοκκινοπλού, Λάρισα 1955.**
- Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου (Β. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ).**
- Ξένη**
- NILSON, GR. REL. 315-329**
- LAWLER. L.B.,, The Maenads. A contribution to the study of the Dance in Ancient Greece: Memories of the American Academy in Rome 1972.**
- Deubner, Atic Feste, 93-123.**
- FRACELIERE R., Ο Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος των Αρχαίων Ελλήνων, Αθήνα 1990.**
- Αρχαία**
- ΑΙΣΧΥΛ, απόσπ. 350, Ευμενίδες 500.**
- ΑΡΙΣΤΟΤ., Ηθικά Νικομάχεια VII, 1160α.**
- ΑΡΙΣΤΟΦ. Αχαρνές, 245-285,**
- ΕΥΡΙΠ, Βάκχαι, 56, 62-63, 664, 726.**
- ΙΩΑΝ. 15,1.**
- ΙΩΑΝ. 15, 5.**
- ΠΛΟΥΤΑΡ, Ηθικά, 613c.**
- ΣΟΦΟΚ, απόσπ. 678.**
- ΠΛΑΤΩΝ, Νόμοι, 1637 α.**
- ΤΙΜΟΘ Α'. 5,23.**
- ΦΙΛΟΣΤΡ., Ηρ. 12.2.**
- ΨΑΛΜΟΣ, 103 104, 15.**

<http://bit.ly/2lnD8cp>